

Очевидно, вищим рівнем обґрунтованості потрібно вважати ті дослідження, які у своїх базових засадах дотримуються позиції, що ефективність властива цілеспрямованій взаємодії і відображає насамперед рівень досягнення місії, цілей підприємства, а результативність характеризує економічність поточних (операційних) фінансово-економічних процесів. У критеріях ефективності, як синтетичної характеристики не тільки якісної результативності виробничо-господарської діяльності та системи управління, виражається також стан економіки, тобто фактори впливу загальноекономічних процесів на ефективність функціонування сучасного підприємства.

Висновки і пропозиції подальших досліджень. Виходячи з умов функціонування економічних суб'єктів постіндустріального типу, принципів оцінювання діяльності сучасних компаній на ринках товарів, капіталів та інвестицій, зміни в домінуванні й вагомості ключових факторів успіху, у сучасних економічних дослідженнях виникає потреба науково обґрунтованого розмежування понять "ефективність" і "результативність". Ефективність підприємства як відкритої соціально-економічної системи потрібно розглядати поняттям комплексним (багатофакторним), у якому втілюється загальна продуктивність кругообороту капіталу, а результативність фінансово-економічних процесів – її складовою. За своєю суттю показники результативності стосуються операційного, а ефективності – стратегічного менеджменту.

Основу базових дефініцій і понятійного апарату ефективності й результативності найдоцільніше ґрунтувати на тому, що без ефективного нарощування інноваційного потенціалу, результативність може в оглядовій перспективі призвести до втрати конкурентоспроможності підприємства та можливостей його функціонування. Показник прибутковості як базова основа результативності доцільно застосовувати як індикатор проміжної ефективності функціонування підприємства.

Література

1. Подольчак Н.Ю. Проблеми оцінювання та регулювання соціально-економічної ефективності систем менеджменту машинобудівних підприємств : монографія / Н.Ю. Подольчак. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – 340 с.
2. Олексюк О.І. Досвід використання системи показників в оцінці результативності діяльності підприємств / О.І. Олексюк // Вчені записки : зб. наук. праць Київського університету ім. Вадима Гетьмана. – 2009. – Вип. 11. – С. 119-132.
3. Щербатюк В. Теоретическіе вопросы сравнительного анализа деятельности субъектов рыночной экономики / В. Щербатюк // Економічний аналіз : зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету. – 2011. – Вип. 8. Ч.1. – С. 13-21.
4. Савенко Н.В. Економічна сутність ефективності виробництва і аналіз підходів до її визначення / Н.В. Савенко // Інноваційна економіка : Всеукр. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 2. – С. 153-162.
5. Лігоненко Л.О. Дискусійні питання щодо трактування сутності та співвідношення понять "ефективність" і "результативність" управління підприємством / Л.О. Лігоненко // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2008. – № 10(88). – С. 207-215.
6. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке : пер. с англ. / П. Друкер. – М. : Изд-во "Вильямс", 2003. – 272 с.
7. Поліщук Н.В. Науково-методологічні засади результативності функціонування сучасних економічних систем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Н.В. Поліщук; Вінницький національний аграрний університет. – Вінниця, 2011. – 36 с.

8. Чимшит С.І. Управління потенціалом складних соціально-економічних систем : монографія / С.І. Чимшит. – Дніпропетровськ : ПП "Моноліт", 2008. – 351 с.

9. Маслов П.Н. Особенности управления деятельностью предприятия на основе системы критериев, оценок и контроля показателей / П.Н. Маслов // Вісник економічної науки України. – 2007. – № 1. – С. 85-90.

10. Боднаренко Т.М. Розмежування кількісних і якісних показників з метою конкретизації оцінки залежності результативних ознак від факторних / Т.М. Боднаренко // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2010. – № 8(110). – С. 277-282.

11. Ковтун О.І. Типологізація стратегій поведінки вітчизняних підприємств в контексті оптимізації результатів їх перманентної діяльності в умовах трансформаційної економіки / О.І. Ковтун // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во ЛКА. – 2010. – Вип. 33. – С. 139-148.

12. Кричевець Е.А. Проблемы оценки эффективности функционирования предприятия / Е.А. Кричевець, А.П. Поляков // Вісник СевНТУ : зб. наук. праць. – Сер.: Економіка і фінанси. – 2012. – Вип. 130. – С. 97-103.

13. Трут О.О. Формування системи вимірювання продуктивності підприємства / О.О. Трут // Вісник Львівської комерційної академії. – Сер.: Торгівля, комерція, підприємництво. – Львів : Вид-во ЛКА. – 2012. – Вип. 14. – С. 137-140.

Gerega G.Ф. Соотношение понятий эффективности и результативности функционирования предприятий

Рассмотрен контекст содержательного и сущностного наполнения экономических категорийных понятий "эффективность" и "результативность". Приведен контекст трактовки этих экономических категорий в тематических изложениях, использования в научных исследованиях. Проанализированы засадные подходы к раскрытию характеристики эффективного и результативного функционирования современных субъектов экономики. Предложены отдельные аспекты для разграничения этих дефиниций с целью их более четкого позиционирования в теоретических исследованиях, прикладном применении предприятиями постиндустриального типа.

Ключевые слова: результат, результативность, эффективность, понятие, терминологический аппарат, критерии, показатели, предприятие, деятельность, функционирование.

Gerega G.F. Value concepts of effectiveness and efficiency of enterprises

We consider the context of the substantive content of the essential economic and categorical concepts of "efficiency" and "effectiveness". Given the context of the treatment of these economic categories in thematic lectures for scientific research. Analyzed ambush approaches to disclosure characteristics of an effective and efficient functioning of modern economic entities. Proposed to delineate some aspects of these definitions for the purpose of a clear positioning in theoretical research, applied using post-industrial enterprises.

Keywords: results, effectiveness, efficiency, concept, terminological system, criteria, indicators, enterprise, activity, operation.

УДК 330.341.1

Ст. викл. Н.Ю. Гладинець –

Мукачівський державний університет

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ

Проаналізовано стан інноваційної діяльності в промисловості України та її особливості у галузевому розрізі. Здійснено групування галузей промисловості залежно від основних параметрів інноваційної активності та результатів інноваційної діяльності. За допомогою кластерного аналізу виділено та об'єднано галузі, що характеризуються різним ступенем інноваційної активності. За допомогою багатофакторної лінійної регресійної моделі, розрахованої для окремих кластерів, визначено чинники, що впливають на інноваційну діяльність окремих галузей промисловості.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, ефективність інноваційної діяльності, кластерний аналіз, лінійна регресійна модель.

Постановка проблеми. Переорієнтація промислового виробництва у напрямку інноваційного розвитку є важливим чинником зміцнення позицій України на міжнародному рівні. Інноваційна діяльність є основою розвитку економіки. Водночас, у рейтингу найінноваційніших країн світу Україна посіла 42 місце з 50 можливих [1]. Це підтверджує тезу про те, що в умовах трансформаційної економіки України активізація інноваційного розвитку потребує пошуку ефективних рішень щодо регулювання інноваційної діяльності із застосуванням науково обґрунтованих методів управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впродовж останніх років зростає кількість публікацій з питань інноваційного розвитку та активізації інноваційної діяльності в Україні. Цю проблему розглянуто у працях Драган І.В., Князь С.В., Колодійчука А.В., Кузьміна О.Є., Кузнецової А.Я., Мержі С.І., Тувакової Н.В., Харів П.С., Федулової Л.І. та ін. Водночас, питання активізації інноваційної діяльності залишаються і надалі актуальними. Особливого значення вони набувають для промисловості України, оскільки промисловість є стратегічно важливим сектором національної економіки та пріоритетом економічного розвитку країни. Також недостатньо уваги приділяють питанням визначення факторів впливу на розвиток інноваційної діяльності промисловості України.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в тому, щоб визначити особливості розвитку інноваційної діяльності промисловості України, дати оцінку ефективності інноваційної діяльності окремих галузей промисловості із застосуванням кластерного підходу на основі використання багатofакторної лінійної регресійної моделі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активізація інноваційної діяльності в Україні залежить від впливу багатьох внутрішніх та зовнішніх чинників. Для виявлення потенційних резервів підвищення інноваційної активності промисловості України важливо оцінити ефективність інноваційної діяльності промисловості та визначити фактори, які на неї впливають. Водночас, існують істотні відмінності між інноваційною активністю окремих галузей промисловості, зумовлені як особливостями їх функціонування, так і темпами впровадження інновацій, реалізації інноваційної продукції тощо. Тому доцільно об'єднати галузі зі схожим ступенем розвитку інноваційної діяльності, в розрізі цих груп провести оцінювання ефективності інноваційної діяльності галузей промисловості та виявити фактори, які впливають на інноваційну діяльність.

Таке групування в межах цього дослідження було проведено за допомогою кластерного аналізу із застосуванням ППП SPSS 16. За результатами кластерного аналізу всі галузі промисловості України було розділено на п'ять кластерів, кожен з яких характеризується різним ступенем інноваційної активності. Перший кластер об'єднав вісім галузей промисловості, зокрема добувну промисловість, текстильне виробництво та виробництво одягу, хутра та виробів з хутра, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини, крім меблів, целюлозно-паперове виробництво та видавничу діяльність, виробництво гумових та пластмасових

виробів, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції та інші галузі промисловості. Другий кластер представлений такими галузями промисловості, як виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, виробництво машин та устаткування. Третій кластер представлений однією галуззю – виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення. До четвертого кластера увійшли галузі хімічного виробництва, виробництва електричного та електронного й оптичного устаткування, виробництва транспортних засобів та устаткування. П'ятий кластер сформований з однієї галузі – виробництво та розподіл електроенергії, газу та води.

Оцінювання ефективності інноваційної діяльності є передумовою її здійснення. Економічну ефективність інноваційної діяльності визначають розміром доходів або прибутку, отриманих від реалізації інноваційної продукції. Розрахунок ефективності інноваційної діяльності в розрізі окремих кластерів дасть змогу виявити проблеми та розробити стратегічні та управлінські рішення щодо оптимізації їх діяльності. Результати проведених обчислень засвідчують, що найкращого економічного ефекту було досягнуто галузями другого, третього та четвертого кластерів. Водночас, галузі, що увійшли до другого та четвертого кластерів, мають відносно низьку рентабельність інноваційної продукції. Галузі промисловості, віднесені до першого кластера, мають надзвичайно низький рівень ефективності та рентабельності інноваційної діяльності, а у 2009 р. їх діяльність була збитковою. Для галузей п'ятого кластера упродовж 2007-2011 рр. інноваційна діяльність була пов'язана зі збитками, внаслідок чого інноваційна продукція виявилася нерентабельною (табл. 1).

Оцінка інноваційної діяльності дає змогу врахувати усі результати та наслідки, яких очікують внаслідок такої діяльності, та обґрунтувати рішення щодо доцільності її здійснення. Під час прийняття рішень щодо нарощення потужностей важливо врахувати та вивчити усі чинники, що впливають на інноваційну діяльність. Серед них найвагомими є обсяги витрат на інноваційну діяльність та кількість підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність.

Для визначення взаємозв'язків між ефективністю інноваційної діяльності, витратами та кількістю інноваційно активних підприємств скористаємося багаточинниковими рівняннями залежності, вираженими за допомогою багатofакторної лінійної регресійної моделі. За допомогою параметрів багатofакторної лінійної регресійної моделі, розрахованої для окремих кластерів, можна визначити, наскільки зміниться ефективність інноваційної діяльності у разі зміни інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств на одиницю. Оцінити адекватність моделей можна за допомогою коефіцієнта детермінації, а визначити взаємозв'язок між двома факторами допоможе коефіцієнт кореляції [7].

Проведені розрахунки для першого кластера показують, що у разі збільшення зменшення витрат на інноваційну продукцію на 1 млн грн обсяг інноваційної продукції зменшиться/збільшиться на 1,7316 млн грн, економічний ефект зменшиться/збільшиться на 2,7316 млн грн, а рентабельність інноваційної продукції зменшиться/збільшиться на 0,0015 раза (табл. 2).

Табл. 1. Характеристика ефективності інноваційної діяльності галузей промисловості України, що сформували кластери

Номер кластера	Показник	Роки				
		2007	2008	2009	2010	2011
1	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	5152,2	4295,6	2601,3	3441	3688,6
	Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	1875,9	2273,1	2630,7	2004,9	3228,8
	Кількість інноваційно активних підприємств	423	404	379	392	465
	Економічний ефект	3276,3	2022,5	-29,4	1436,1	459,8
	Індекс рентабельності інноваційної продукції	1,75	0,89	-0,01	0,72	0,14
2	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	16980,4	24574,7	17934,8	16649,1	16039,1
	Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	5344,1	5650,9	2980,6	2277,7	3558
	Кількість інноваційно активних підприємств	641	594	625	646	703
	Економічний ефект	11636,3	18923,8	14954,2	14371,4	12481,1
	Індекс рентабельності інноваційної продукції	2,18	3,35	5,02	6,31	3,51
3	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	2437,3	1266,7	3654,2	664	16433,7
	Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	761	748,7	328,4	188,1	255,9
	Кількість інноваційно активних підприємств	48	16	16	15	15
	Економічний ефект	1676,3	518	3325,8	475,9	16177,8
	Індекс рентабельності інноваційної продукції	2,20	0,69	10,13	2,53	63,22
4	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	15615,1	15684,4	7238,3	6963	6120,6
	Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	2721,3	3175,7	1919	3806,6	2263,8
	Кількість інноваційно активних підприємств	332	327	331	336	369
	Економічний ефект	12893,8	12508,7	5319,3	3156,4	3856,8
	Індекс рентабельності інноваційної продукції	4,74	3,94	2,77	0,83	1,70
5	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	3	8,8	3,9	0,6	1,6
	Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн	118,7	145,7	91,3	98,6	5027,7
	Кількість інноваційно активних підприємств	60	56	60	73	127
	Економічний ефект	-115,7	-136,9	-87,4	-98	-5026,1
	Індекс рентабельності інноваційної продукції	-0,97	-0,94	-0,96	-0,99	-1,00

Джерело: розраховано за даними [2-6].

Табл. 2. Лінійні моделі залежностей ефективності інноваційної діяльності від інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств за даними першого кластера

Показник	Рівняння моделі	R ²	R	Коефіцієнти еластичності (ε)		Бета-коефіцієнти (β)	
				ε ₁	ε ₂	β ₁	β ₂
Обсяг інноваційної продукції	$Y = -3048,8088 - 1,7316x_1 + 26,7690x_2$	0,85	0,92	-1,085	2,879	-0,988	0,939
Економічний ефект	$Y = -3048,8088 - 2,7316x_1 + 26,7690x_2$	0,92	0,96	-4,580	7,707	1,139	0,686
Індекс рентабельності інноваційної продукції	$Y = -1,4466 - 0,0015x_1 + 0,0138x_2$	0,94	0,97	-5,08	8,156	-1,150	0,661

Джерело: власні дослідження.

Встановлено, що зміна кількості підприємств на одиницю призведе до зміни обсягів реалізації інноваційної продукції та економічного ефекту на 26,769 млн грн, а рентабельності інноваційної продукції – на 0,0138 раза. Коефіцієнт кореляції лежить в межах від 0,92 до 0,97, що свідчить про наявність істотного зв'язку між показниками. Коефіцієнт детермінації, розрахований для моделей першого кластера, є достатньо високим. Це означає, що розраховані моделі є адекватними. Розрахунок коефіцієнтів еластичності показує, що у разі росту витрат на інноваційну продукцію на 1 % відбудеться зменшення обсягів випуску інноваційної продукції на 1,085 %, отримання прибутку – на 4,58 %, а рентабельності продукції – на 5,08 %. Обсяг інноваційної продукції зростає на 2,879 % від зростання кількості інноваційно активних підприємств, економічний ефект – на 7,707 %, а рентабельність інновацій – на 8,156 %. Аналіз бета-коефіцієнтів показує, що найбільший вплив із двох досліджуваних факторів з урахуванням їхньої варіації на величину обсягу інноваційної продукції та рентабельності має кількість інноваційно активних підприємств, а на прибутковість – витрати на інноваційну продукцію.

У табл. 3 наведено результати кореляційно-регресійного аналізу для підприємств другого кластера. Дослідження впливу інноваційних витрат на ефективність інноваційної діяльності показало прямий вплив на обсяги інноваційної продукції та її рентабельність і обернений вплив на економічний ефект. Зростання кількості інноваційно активних підприємств обернено впливає на основні показники ефективності інноваційної діяльності.

Табл. 3. Лінійні моделі залежностей ефективності інноваційної діяльності від інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств за даними другого кластера

Показник	Рівняння моделі	R ²	R	Коефіцієнти еластичності (ε)		Бета-коефіцієнти (β)	
				ε ₁	ε ₂	β ₁	β ₂
Обсяг інноваційної продукції	$Y = 51191,3730 + 0,8437x_1 - 56,2458x_2$	0,72	0,85	0,181	-1,958	0,356	-0,639
Економічний ефект	$Y = 24899,7285 - 0,1563x_1 - 56,2458x_2$	0,58	0,76	-0,043	-2,494	-0,082	-0,790
Індекс рентабельності інноваційної продукції	$Y = 20,5746 - 0,0012x_1 - 0,0186x_2$	0,94	0,97	-1,128	-2,925	-1,065	-0,459

Джерело: власні дослідження.

Коефіцієнт детермінації, який характеризує доцільність застосування цієї моделі, лежить в межах від 0,58 до 0,94. Іншим показником, який характеризує доцільність застосування цієї моделі, є коефіцієнт кореляції. Значення коефіцієнтів кореляції вказує на щільний зв'язок між показниками. Аналіз коефіцієнтів еластичності показує, що за абсолютним приростом найбільший вплив на ефективність інноваційної діяльності має зміна кількості інноваційно активних підприємств, проте між досліджуваною ознакою та результативними показниками існує обернена залежність.

Що ж стосується третього кластера, то дослідження впливу інноваційних витрат на ефективність інноваційної діяльності показало обернений вплив на зростання обсягів інноваційної продукції, економічний ефект та індекс рента-

бельності (табл. 4). Зміна кількості інноваційно активних підприємств на одне підприємство призведе до зміни обсягів реалізації інноваційної продукції та прибутку на 16,505 млн грн, а рентабельності – на 0,018 раза, проте між індексом рентабельності та кількістю інноваційно активних підприємств існує обернений зв'язок. Коефіцієнт детермінації, розрахований для цих моделей, є досить низьким, тому достовірність побудованих моделей є незначною. Значення коефіцієнтів кореляції вказує на середній зв'язок між показниками. Малі значення коефіцієнтів еластичності для підприємств третього кластера свідчать про порівняно низьку ефективність інноваційної діяльності, хоча підприємства цього кластера за підсумками 2011 р. і є лідерами щодо обсягів реалізації інноваційної продукції. Аналіз бета-коефіцієнтів показує, що на ефективність інноваційної діяльності найбільше впливає кількість інноваційно активних підприємств.

Табл. 4. Лінійні моделі залежностей ефективності інноваційної діяльності від інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств за даними третього кластера

Показник	Рівняння моделі	R ²	R	Коефіцієнти еластичності (ε)		Бета-коефіцієнти (β)	
				ε ₁	ε ₂	β ₁	β ₂
Обсяг інноваційної продукції	Y=8987,2158-9,7698x ₁ +16,505x ₂	0,15	0,39	-0,912	0,074	-0,413	0,037
Економічний ефект	Y= 8987,2158-10,7698x ₁ +16,505x ₂	0,18	0,43	-1,108	0,082	-0,447	0,036
Індекс рентабельності інноваційної продукції	Y= 36,3757-0,0443x ₁ -0,018x ₂	0,22	0,46	-1,284	-0,025	-0,458	-0,010

Джерело: власні дослідження.

У табл. 5 приведено результати кореляційно-регресійного аналізу для підприємств четвертого кластера.

Табл. 5. Лінійні моделі залежностей ефективності інноваційної діяльності від інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств за даними четвертого кластера

Показник	Рівняння моделі	R ²	R	Коефіцієнти еластичності (ε)		Бета-коефіцієнти (β)	
				ε ₁	ε ₂	β ₁	β ₂
Обсяг інноваційної продукції	Y= 64342,944+0,2698x ₁ -161,557x ₂	0,34	0,58	0,073	-5,305	0,041	-0,565
Економічний ефект	Y= 64342,944-0,7302x ₁ -161,557x ₂	0,31	0,55	-0,269	-7,257	-0,114	-0,578
Індекс рентабельності інноваційної продукції	Y= 25,3169-0,0009x ₁ -0,0589x ₂	0,41	0,64	-0,912	-7,142	-0,430	-0,632

Джерело: власні дослідження.

Дослідження впливу інноваційних витрат на ефективність інноваційної діяльності показало прямий вплив на обсяги інноваційної продукції та економічний ефект і обернений вплив на рентабельність інноваційної продукції. Встановлено, що зміна кількості інноваційно активних підприємств обернено впливає на ефективність інноваційної діяльності. Водночас, достовірність побудованих моделей є незначною, оскільки значення коефіцієнта детермінації, розраховане для цих моделей, є досить низьким. Обчислені коефіцієнти кореляції вказують на

середній зв'язок між показниками. Розрахунок коефіцієнтів еластичності показує, що за абсолютним приростом найбільший вплив на ефективність інноваційної діяльності має кількість інноваційно активних підприємств, проте між досліджуваною ознакою та результативними показниками існує обернена залежність. Аналіз бета-коефіцієнтів показує, що на ефективність інноваційної діяльності найбільший вплив має обсяг витрат на інноваційну продукцію.

Проведені розрахунки для п'ятого кластера показують, що зміна інноваційних витрат прямо впливає на обсяги інноваційної продукції та обернено впливає на економічний ефект і рентабельність (табл. 6). Дослідження впливу кількості інноваційно активних підприємств на ефективність інноваційної діяльності показало обернений вплив на обсяги інноваційної продукції, економічний ефект та її рентабельність. Достовірність цих моделей підтверджують розраховані коефіцієнти детермінації, значення яких знаходиться в межах від 0,75 до 0,99. Коефіцієнти кореляції вказують на щільний зв'язок між досліджуваними ознаками. Аналіз коефіцієнтів еластичності показує, що у разі зростання витрат на інноваційну діяльність на 1 % економічний ефект зростає на 0,999 %, а у разі зростання кількості інноваційно активних підприємств на 1 % – 0,027 %. Індекс рентабельності має обернену залежність, тобто у разі зростання інноваційних витрат на 1 % він зменшиться на 0,034 %, а у разі зростання кількості інноваційно активних підприємств на 1 % зростає на 0,214 %.

Табл. 6. Лінійні моделі залежностей ефективності інноваційної діяльності від інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств за даними п'ятого кластера

Показник	Рівняння моделі	R ²	R	Коефіцієнти еластичності (ε)		Бета-коефіцієнти (β)	
				ε ₁	ε ₂	β ₁	β ₂
Обсяг інноваційної продукції	Y= 27,5486+0,0046x ₁ -0,3855x ₂	0,75	0,87	1,403	-8,098	3,163	-0,005
Економічний ефект	Y= 27,5486-0,9954x ₁ -0,3855x ₂	0,99	0,99	0,999	0,027	-0,995	-0,005
Індекс рентабельності інноваційної продукції	Y= -0,7973+3e-5 x ₁ -0,0028x ₂	0,88	0,94	-0,034	0,214	2,606	-3,278

Джерело: власні дослідження.

Обернену залежність має також обсяг інноваційної продукції, який зростає на 1,403 % у разі зростання інноваційних витрат на 1 % та зменшується на 8,098 % у разі зростання кількості інноваційно активних підприємств на 1 %. Бета-коефіцієнти підтверджують значущість інноваційних витрат для моделі обсягу реалізації інноваційної продукції та рентабельності; а кількість інноваційно активних підприємств має вагомий вплив на економічний ефект.

Висновки. Проведене дослідження ефективності інноваційної діяльності окремих галузей промисловості за допомогою кластерного аналізу дало змогу оцінити інноваційну активність кожного кластера та ефективність діяльності галузей, що його формують. Встановлено, що найкращі показники інноваційної активності мають такі галузі промисловості: хімічного виробництва, з виробництва електричного та електронного та оптичного устаткування, з виробництва транспортних засобів та устаткування, з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, металургійного виробництва та виробництва го-

тових металевих виробів, з виробництва машин та устаткування, це проявляється, зокрема, у високих результатах інноваційної діяльності.

За допомогою багатофакторної лінійної регресійної моделі, розрахованої для окремих кластерів, визначено чинники, які впливають на інноваційну діяльність. Побудовані моделі для кожного кластера дали змогу оцінити, наскільки зміниться ефективність інноваційної діяльності унаслідок зміни інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств різних галузей промисловості. Отримані моделі може бути використано для визначення ефективності інноваційної діяльності окремих галузей промисловості з метою покращення інноваційної діяльності та її активізації в майбутньому.

Література

1. Інвестклімат: розшукується покращення. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://real-economy.com.ua/publication/22/34860.html>
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2007 році // Статистичний збірник / відпов. за вип. І.В. Калачова. – К.: ДП "Інф.-вид. центр Держкомстату України", 2008. – 362 с.
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2008 році // Статистичний збірник / відпов. за вип. І.В. Калачова. – К.: ДП "Інф.-вид. центр Держкомстату України", 2009. – 362 с.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2009 році // Статистичний збірник / відпов. за вип. І.В. Калачова. – К.: ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2010. – 348 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році // Статистичний збірник / відпов. за вип. І.В. Калачова. – К.: ДП "Інф.-вид. центр Держстату України", 2011. – 282 с.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 році // Статистичний збірник / відпов. за вип. І.В. Калачова. – К.: ДП "Інф.-вид. центр Держстату України", 2012. – 305 с.
7. Економіко-математичне моделювання: навч. посібн. / за ред. О.Т. Івашука. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ "Економічна думка", 2008. – 704 с.

Гладинец Н.Ю. Оценка эффективности инновационной деятельности промышленности Украины с использованием кластерного подхода

Проанализировано состояние инновационной деятельности в промышленности Украины и её особенности в отдельных отраслях. Осуществлена группировка отраслей промышленности в зависимости от основных параметров инновационной активности и результатов инновационной деятельности. С помощью кластерного анализа выделены и объединены отрасли, характеризующиеся разной степенью инновационной активности. С помощью многофакторной линейной регрессионной модели, рассчитанной для отдельных кластеров, определены факторы, влияющие на инновационную деятельность отдельных отраслей промышленности.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, эффективность инновационной деятельности, кластерный анализ, линейная регрессионная модель.

Hladynets N.Yu. Using cluster approach to evaluating the effectiveness of innovation industry of Ukraine

Condition of innovation in industry of Ukraine and its characteristics by sector were analyzed. Grouping industries by type of activity depending on the main parameters and results of innovation activity innovation was made. Using cluster analysis field, characterized by varying degrees of innovation activity were isolated and associations. Using multivariable linear regression model, designed for individual clusters, the factors affecting the innovation of individual industries were identified. Multivariate linear regression models for individual clusters were built. Factors influencing the innovation of individual clusters were identified. Efficiency innovation by changing innovation costs and the number of innovative enterprises of various industries using the constructed models for each cluster was evaluated.

Keywords: innovation, innovation, innovation performance, cluster analysis, linear regression model.

УДК 336.1:354

Асист. Ю.О. Голинський –
Львівська державна фінансова академія

СУБ'ЄКТИВНИЙ ВПЛИВ НА ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ КАЗНАЧЕЙСТВОМ УКРАЇНИ ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Розглянуто сутність фінансової безпеки держави в частині її невід'ємної складової – бюджетної безпеки. Досліджено актуальні загрози фінансовій безпеці в процесі виконання бюджетів органами казначейства, визначено причини цих явищ і сформувано шляхи вирішення наявних проблем.

Ключові слова: казначейство, фінансова безпека, бюджетна безпека.

Постановка проблеми. Фінансова безпека держави є важливою складовою системи економічної безпеки на макрорівні. Під економічною безпекою розуміють такий стан економічної системи, який характеризується збалансованістю і стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, здатністю забезпечувати на основі власних економічних інтересів свій стійкий і ефективний розвиток. Економічна безпека – фундаментальна основа економічно ефективної держави загалом. Фінансова безпека країни, безумовно, визначається насамперед ефективністю бюджетної, податкової й грошово-кредитної політики. Проте на сьогодні існують істотні загрози бюджетній безпеці країни, пов'язані з невиконанням органами Казначейства України своїх функцій щодо касового виконання бюджетів усіх рівнів. У цьому і полягає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику процесу виконання бюджетів всіх рівнів органами казначейства вивчають такі вітчизняні науковці: О.О. Чечуліна [6], С.І. Юрій [7], О.П. Гетьманець [2], а питання фінансової безпеки держави висвітлено у працях О.І. Барановського [1], М.М. Єрмошенко [4], А.Б. Миколайчука [5], та ін.

Мета дослідження – визначення причин загроз бюджетній безпеці країни, пов'язаних з невиконанням органами Казначейства України своїх функцій щодо касового виконання бюджетів усіх рівнів і пошуку шляхів вирішення цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу. Під фінансовою безпекою держави розуміють захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної, податкової й грошово-кредитної систем, який гарантує здатність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення й раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення соціально-економічного розвитку й обслуговування фінансових зобов'язань. Враховуючи значення бюджету для забезпечення нормальної життєдіяльності будь-якої країни, окремо виділяють і бюджетну безпеку держави. Під цим терміном розуміють стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням доходів і витрат державного й місцевих бюджетів, тобто здатність держави акумулювати кошти та оплачувати взяті на себе зобов'язання. Використання бюджету як фінансової бази державного регулювання ринкової економіки, безсумнівно, пов'язане з поняттям бюджетно-фінансової безпеки.

Бюджетна безпека передбачає проведення такої бюджетної політики, яка орієнтувалася б, насамперед, на реалізацію національних економічних інтересів